

YANGI O‘ZBEKISTONDA YOSHLAR IJTIMOIIY KAPITALINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI

DOI: 10.5281/zenodo.11129000

Xo‘jamqulov Adham Qo‘chqor o‘g‘li

SamDU tayanch doktoranti

Telefon: +998-99-594-04-58

Gmail: adhamxojamqulov561@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi yoshlarga oid davlat siyosatining mazmun-mohiyati ilmiy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, yoshlarga oid siyosatida yoshlar ijtimoiy kapitalini rivojlantirishga oid taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: yoshlar, yoshlar siyosati, ijtimoiy kapital, hukumat va yoshlar, mahalla va yoshlar, oila va yoshlar.

Аннотация: В данной статье научно освещена суть государственной политики в отношении молодежи Республики Узбекистан. Также в молодежной политике даются предложения и рекомендации по развитию социального капитала молодежи..

Ключевые слова: молодежь, молодежная политика, социальный капитал, правительство и молодежь, соседство и молодежь, семья и молодежь.

Annotation: In this article, the essence of the state policy on youth of the Republic of Uzbekistan is scientifically covered. Also, suggestions and recommendations on the development of youth social capital are given in the youth policy.

Key words: youth, youth policy, social capital, government and youth, neighborhood and youth, family and youth.

Har bir mamlakatning jadal rivojlanishi ushbu mamlakat yoshlarining bilimi, salohiyatiga uzviy bog‘liq ekanligini hisobga olsak, yoshlar ijtimoiy kapitalini rivojlantirish masalasi jahon hamjamiyati oldida turgan dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chunki, yoshlar har bir davlatning ertangi kuni va aynan ular davlatning

siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy sohalariga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu borada Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev yoshlar masalasi juda muhim masala ekanligini ta'kidlab quyidagi fikrni bildirgan edi: “yosh avlod tarbiyasi hamma zamonlarda ham muhim va dolzarb ahamiyatga ega bo'lib kelgan. Ammo biz yashayotgan XXI asrda bu masala haqiqatan ham hayot-mamot masalasiga aylanib bormoqda”[1, 504-bet]. Darhaqiqat, yoshlar masalasi o'z holiga tashlab qo'yiladigan masala emas.

Yoshlar masalasini o'rganish ilk sivilizatsiyalardan buyon mavjud bo'lib, har bir davrning mashxur olimlari yosh avlod tarbiyasiga oid o'z fikrlarini bayon etganlar. Jumladan, Aristotel o'zining “Politika” (yunoncha. “Siyosat”) asarida “yoshlar tarbiyasi” masalasini ko'taradi va bu mavjud bo'lmagan joyda davlatning asoslariga putur yetadi”[2] deb hisoblaydi.

Buyuk mutafakkir “Sharq Arastusi” va “Muallim us-soniy”(“Ikkinchi muallim” Aristoteldan keyingi) deb tan olingan Abu Nasr Forobiyga ko'ra “Agar yoshlar kasb-hunar egallashga moyil bo'lsalar, qiziqsalar, ushbu qiziqish ularni butunlay shunga jalb etsa, demak, ular kasb-hunarning chinakam oshig'i bo'ladilar, uning sirlarini mukammal o'zlashtiradilar”[3] deb ta'kidlaydi. Darhaqiqat, yoshlar masalasiga to'xtalganda ularni kasbga o'rgatish, raqobatbardosh mutaxassis etib tayyorlash bugungi kunning dolzarb muammolaridan sanaladi.

Jadid ma'rifatparvarlari yetakchisi Maxmudxo'ja Behbudiy Turkiston yoshlariga murojaatida yoshlar vatan ravnaqi uchun jonkuyar bo'lishi kerakligini uqtiradi: “Har bir mamlakatda islohot va madaniyat asbobig'a tavassul va tashabbus etmoqlik harakati u mamlakatning yoshlari tarafidan zuhur eta boshlagani kabi, bizning Turkistonda ham madaniyat eshigi manzalasida bo'lgan makotibi ibtidoiyya ila intiboh va islohot jarchisi bo'lgan milliy matbuot g'ayratlu yoshlarning harakoti maorifparvaronalarini soyasida vujudga keldi. Shuning uchun har bir milliy havoyijimizdan bo'lgan mushkul ishlarda yolg'iz yoshlarimizni marja' va umidgoh tutib, alardan yordam so'raymiz[4].

Shu o'rinda bugungi kunda jahon miqyosidagi yoshlar masalasiga oid qarashlarga e'tibor qaratish joiz deb hisobladik. Birlashgan Millatlar Tashkiloti (a'zo

davlatlar tomonidan berilgan har qanday boshqa ta'riflarga zarar yetkazmagan holda) 15 yoshdan 24 yoshgacha bo'lgan shaxslarni yoshlar deb belgilaydi. Bugungi kunda 15 yoshdan 24 yoshgacha bo'lgan 1,2 milliard yoshlar dunyo aholisining 16 foizini tashkil qiladi. 2030 yilga kelib ushbu ko'rsatgich 7 foizga o'sib, qariyb 1,3 milliardga yetishi kutilmoqda. Yoshlar o'z davlatlaridan adolatli va ilg'or imkoniyatlarni talab qilayotgan sari, yoshlar duch keladigan ko'p qirrali muammolarni (masalan, ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik) hal qilish zarurati har qachongidan ham dolzarb bo'lib qoldi. Yoshlar masalasiga har bir davlatning o'ziga xos yondashuvi va siyosati mavjud bo'lib, ushbu siyosat ana shunday sharoitlarni yaratishga qaratilgan bo'ladi.

Bugun globallashuv jarayonlari shiddatli rivojlanib borayotgan davrda barcha jabhalarda bo'lgani kabi yoshlar siyosatini amalga oshirish, ular bilan ishlash sohasida ham yangicha qarashlar, munosabatlar tizimini ishlab chiqish hamda xorijiy davlatlarning ilg'or texnologiyalaridan foydalanish taqozo etmoqda. Zero, ushbu tajribalarni tahlil qilish, ulardan mamlakatimiz amaliyotida unumli foydalanish yo'llarini o'rganish orqali ijobiy natijalarga erishish mumkin.

Xorijiy mamlakatlarning aksariyatida davlatning yoshlar siyosati sohasidagi asosiy prinsiplari, vazifalari aks etgan huquqiy hujjatning ishlab chiqish masalasiga katta e'tibor qaratiladi. Ozarbayjon, Belarus, Finlandiya, Qozog'iston, Qirg'iziston, Latviya, Litva, Janubiy Koreya kabi davlatlarda Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida qonunlar qabul qilingan. Keyingi yillarda aksariyat Yevropa davlatlarida yoshlarga oid siyosatni amalga oshirishda o'rta va uzoq muddatlarga mo'ljallangan strategiya va dasturlarni ishlab chiqish tajribasidan keng foydalanilmoqda. Xususan, Albaniya, Avstriya, Bolgariya, Vengriya, Makedoniya, Ruminiya, Serbiya, Slovakiya va boshqa davlatlarda ushbu yo'nalishdagi chora-tadbirlar strategiyalar orqali amalga oshirilmoqda.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, yoshlar ijtimoiy kapitalini rivojlantirish yoshlarga oid davlat siyosatining uzviy bo'g'ini bo'lishi lozim. Yoshlar ijtimoiy kapitalini rivojlantirishda quyidagilarni e'tiborga olish muhim hisoblanadi:

Birinchidan, yoshlarning yangicha muammo va ehtiyojlarini tan olish. Chunki, jamiyatimizda ayrim stereotiplarga tayanib ushbu ehtiyojlar va muammolarga salbiy munosabatlar shakllangan.

Ikkinchidan, yoshlarga oid siyosatda marginallashtirishni bartaraf etish. Ya'ni, yoshlarga oid siyosat yoshlarning barcha qatlamlariga (uyushmagan yoshlar, qishloq yoshlari, migrant yoshlar, nogironligi bor yoshlar) yetib borishi lozim;

Uchinchidan, yoshlarga “resurs” sifatida qarash, ularning salohiyatidan iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy rivojlanishning asosiy boyligi sifatida foydalanish. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek: “Sayyoramizning ertangi kuni, farovonligi farzandlarimiz qanday inson bo‘lib kamolga yetishi bilan bog‘liq. Bizning asosiy vazifamiz – yoshlarning o‘z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratishdan iborat” [5].

Bugungi kun yoshlari Yangi O‘zbekistonning ijtimoiy davlat sifatida ravnaq topshirishga qodir avlod bo‘lishi mumkin. Zero, muhtaram Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev O‘zbekiston yoshlar ittifoqini tashkil etishga bag‘ishlangan nutqida “Yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirish nainki Prezident devoni, balki barcha bo‘g‘indagi davlat organlari rahbarlarining doimiy ishiga aylanishi zarur. Bundan buyon bu sohada aniq tizim asosida ish olib boramiz”[1, 578-bet] deb ta'kidlagan edilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.M.Mirziyoyev “Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz”. Toshkent. «O‘zbekiston» - 2017.
2. Aristotel. Siyosat // Bir necha jildli asarlar. M., Mysl, 1983. T.4. S.A.Jebelev tarjimai.
3. Abu Nasr Farobiy. Fozil odamlar shahri. Toshkent. 1993-yil.
4. Behbudiy M. Muhtaram yoshlarga murojaat. Oyna-1914. 41-son.
5. Sh.Mirziyoyev. BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so‘zlagan nutqi. 2017.
6. <https://lex.uz>

7. <https://www.ziyouz.com/kutubxona>
8. <https://uzlidep.uz>
9. <https://uz.wikipedia.org>
10. <http://filosof.historic.ru>
11. <https://www.un.org/en/global-issues/youth>